

Een oude kastelein in de binnenstad

“Vadertje Eiland” werd hij wel eens genoemd: het evenbeeld van kastelein Jan Lankwarden uit Rheden dat de kunstenaar Wim Kuijl in 1977 vervaardigde in opdracht van de Beeldende Kunstenaars Regeling van de gemeente Arnhem. ‘Ome Jan’ kreeg een plekje op ‘t Eiland, een wat sjofel buurtje in de Arnhemse binnenstad, tegen de achtergrond van de toen felblauw geverfde muren van De Bijenkorf en een plaatselijke kroeg met de gewichtige naam ‘De Condor’.

‘t Eiland had zijn beste tijd gehad. Een probleebuurt was het, waar verpaupering heerste. Waar af en toe trammelant was. Waar lange tijd geen geld was voor stadsvernieuwing en sociale woningbouw. Leden van de kraakgroep De Loper ergerden zich groen en geel aan de dichtgetimmerde panden van het bouwbedrijf Kuipers aan de Wielakkerstraat, in de buurt bij Ome Jan. Vandaar dat ze in mei 1979 met kwasten bewapend op de krotten afstapten, om de muren in vrolijke kleuren te beschilderen. Opeens verschenen er afbeeldingen van bewoners achter vensters met geraniums in de vensterbanken.

Na een half uurtje wilden zeven agenten een einde maken aan de actie. Adjudant Nijenmanting vroeg een meisje van de kraakgroep om op te houden met het schilderwerk. „Toen de vrouw geen gehoor gaf aan zijn verzoek, pakte de hoofdinspecteur haar bij de arm en wilde haar aanhouden”, meldt een bericht uit de Arnhemse Courant. De

verslaggever vervolgde: „De vrouw viel op de grond, waarbij een pot blauwe verf over de kleren van Nijenmanting stroomde. Hiermee was het hek van de dam. Woedende kraakgroepleden probeerden de arrestatie te verhinderen en kregen rake klappen van de zich in het nauw gedreven voelende politieagenten. Onder luide verwensingen werd de eer-

ste arrestant afgevoerd in een inmiddels met verf bekladde surveillancewagen. Bij een poging een tweede lid van De Loper te arresteren, kreeg een van de omstanders een harde vuiststoot van een agent in het gezicht. Kort daarna werd de videocamera van een medewerker van Willem I uit de handen geslagen. De camera werd vernield. De man werd

eveneens gearresteerd.”

Politiewoordvoerder K. den Uyl zat na afloop een beetje met de toestand in de maag. „De Arnhemse politie is wettelijk verplicht in te grijpen, als huizen worden beklad zonder toestemming van de eigenaar. Het vervelende is echter dat zoiets escaleert.”

Ome Jan moet het allemaal on-

bewogen hebben aangezien. Ook al kreeg hij in al die jaren ook wel eens een bus verf over zich heen. De echte Ome Jan, kastelein Jan Lankwarden, taptte intussen rustig bier in zijn café De Methorst in Rheden. „Onder het tappen drink ik niet”, was zijn lijfspreuk. „Want dan kan ik mijn hoofd er niet bij houden. M'n hersenen moeten blijven werken. Daarom drink ik alleen vlak voor het naar bed gaan twee borreltjes. Dan kan het geen kwaad.”

Kunstenaar Wim Kuijl was een trouwe bezoeker van zijn café en goot de waard in het brons. Op 25 september 1982 vierde Jan zijn 65-jarig jubileum als kastelein van 'De Methorst': 87 jaar was hij toen. Het tappen was voor hem een bijverdienste geweest tot zijn zeventigste verjaardag. Overdag was hij boer, 's avonds kastelein. „Je hoort van alles op zo'n avond”, verklapte hij aan de verslaggever. „Maar ik onthoud niets. Ik stop het direct in de doofpot”.

Zo af en toe zag hij zichzelf op 't Eiland zitten, als hij met zijn zoon op bezoek was in Arnhem. „De ene dag heb ik een muts op. Dan ze hebben ze me een das om gedaan en af en toe verven ze me weer een keer. Ach, ik ben al lang blij dat ik er nog zit”.

In 1988 is Ome Jan overleden. Maar hij is er nog steeds. Sterker nog: eigenlijk heeft alleen Ome Jan de snelle veranderingen op 't Eiland overleefd.

Levensrecht zijn de beelden van Kuijl. Vandaar dan ook dat hij in vervoering raakte toen op een dag een hondje op het beeld van Ome Jan op 't Eiland af liep en begon te kwispelen. Kuijl: „Als ik zoiets zie, gloei ik helemaal van binnen. Dan heb ik de strijd niet voor niets gestreden”.